

*Миша Стојадиновић**
*Данило Шуковић***

НОАМ ЧОМСКИ И НЕОИМПЕРИЈАЛНЕ АМБИЦИЈЕ ВЕЛИКИХ СИЛА НА РАЗМЕЂУ МИЛЕНИЈУМА***

Сажетак

Глобализација представља један комплексан процес пун противречности, који свакодневно мења структуру и динамику савременог друштва. Овај процес свакодневно показује своје Јанусово лице којим утиче на судбину савремених светских друштава. Неолиберални концепт глобализације и њено асиметрично испољавање у савремености су, нажалост, потпуно гурнули у други план њену еманципаторску улогу. Један од најзначајнијих теоретичара који се баве овим проблемом јесте свакако Ноам Чомски чији су живот и рад обележили већи део XX и почетак XXI века. Овај велики борац за мир и демократију је добар пример тога да је перо најмоћније оружје од свих. Он се у својим радовима жестоко бори против рата и неолибералног концепта глобализације, критикујући притом у највећој мери остваривање спољне политике Сједињених Америчких Држава, и у томе не поступаје ни данас. Поред анализе теоријског доприноса Ноама

* Институт за политичке студије, Београд.

** Институт друштвених наука, Београд.

*** Овај рад је настао као резултат рада на пројекту бр. 179009, а који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Чомског за разумевање неоимперијалног концепта глобализације, овај рад има за циљ да укаже и на значај и улогу интелектуалаца у савременом друштву, као и да истакне неопходност свакодневног критичког преиспитивања за разумевање савремених друштвених процеса.

Кључне речи: Ноам Чомски, неоимперијални концепт глобализације, неолиберализам, „одговорност интелектуалаца“.

Ноам Чомски [*Noam Chomsky*], амерички лингвиста, филозоф, политиколог, социолог, писац, професор универзитета, дисидент, представља свакако једну од најзначајнијих личности која је обележила већи део XX и почетак XXI века. Његово основно образовање се тицало филозофије и лингвистике што је резултирало тиме да је он 1955. године добио докторат из лингвистике. Почевши од 1960. године Чомскијев рад је почео све више да задире у сферу политике и друштва. Од овог периода па надаље велики број радова Ноама Чомског излази из сфере лингвистике и бави се критиком политичких и економских система. „Рамене уз рамене са многобројним анархистичким догмама Чомски се бави класом и класном борбом у контексту моћ против немоћи.“¹ У том смислу, радови Ноама Чомског су све више почели да залазе у домен великог броја друштвених наука, јер се баве објашњавањем савремених друштвених процеса на један нови, освежавајући начин, који је умногоме допринео развоју њиховог сазнања. Чомски спада у ред водећих интелектуалаца у свету који су подигли свој глас у борби за мир и демократију, а против рата и тоталитаризма. Током шездесетих година XX века Чомски је био истакнути критичар рата у Вијетнаму. Он је постао један од највећих аналитичара спољне политике Сједињених Америчких Држава, али и њен велики критичар због подривања демократије, кршења људских права и промовисања интереса малобројних богатих слојева. Алисон Едглеј [*Alison Edgley*] наглашава да је Чомскијево гледиште од изузетног значаја због тога што, у постмодерном свету где влада крилатица *anything goes* и где је истина недостижна, он доводи у питање такву доктрину.²

1 David V. Healy, *Class in America: An Encyclopedia* (edited by Robert E. Weir), Greenwood Press, Westport, Volumes 1-3, 2007, стр. 129.

2 Alison Edgley, *The Social and Political Thought of Noam Chomsky*, Routledge,

ОДГОВОРНОСТ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦА

„Одговорност интелектуалца“ крије једну кључну двојност: брише разлику између „требало би“ и „јесте“.³ Што се тиче овог првог контекста њихова одговорност би требало да буде иста као и одговорност осталих људи, ако не и већа, јер привилегије доносе прилике, које пак са собом носе и моралну одговорност. Чомски позајмљујући фразу од Ханса Моргентхауа [Hans Joachim Morgenthau], оснивача теорије међународних односа, каже да „ми с правом осуђујемо оне послушне интелектуалце из бруталних и насилничких режима због њихове *конформистичке покорности према онима на власти*“.⁴ Како Моргентхау није говорио о интелектуалцима унутар неког тоталитарног режима, већ о западним интелектуалцима, који нису имали разлога за страх, њихова одговорност је у томе много већа. Ноам Чомски спада у ред интелектуалаца који преиспитују званичне ставове и доводе у питање готове одговоре. У томе је уједно и суштина онога што би интелектуална елита требало да ради.

Један од највећих изазова са којима се интелектуалци сусрећу јесте то што они морају да се окрену потрази за истином, а не да се својим вештинама служе зарад обликовања стварности по упутима центара моћи, јер „само слободан човек – кога не плаћа ни власт ни нека компанија – може да искрено износи своја научна открића“.⁵ Како то Чомски лепо каже, „проблем истинских демократија је у томе што оне често постану жртве празноверја и да уместо (...) инвеститора власт треба да заступа интересе свог народа“.⁶ Власт се, уместо тога, веома често користи „велом“ који замагљују праву слику ствари при чему се политички речник користи на тај начин да одређене речи добијају много другачије значење од оног какво оне имају у стварности. То значење је углавном значење које одговара центрима моћи. „Тако реч *одбрана* у

London and New Yourk, 2000, стр. 12.

3 Ноам Чомски, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Беокига, Београд, 2009, стр. 213.

4 Исто, стр. 213.

5 Чомски, *Шта то (у ствари) хоће Америка*, Чигоја, 1999, стр. 11.

6 Исто, стр. 10.

ствари значи *рат*, *демократија* постаје *технократија*, а *слобода* – *ропство*.⁷

Чомски наглашава да се сви интелектуалци који озбиљно схватају одговорност посла којим се баве сусрећу са два међусобно повезана задатка. „Један је да прикажу будуће друштво које ће одговарати свим потребама људске природе, други је да анализирају природу моћи и угњетавања у садашњем друштву.“⁸ Први задатак је умногоме лакши јер он подразумева много мање ризика, чак и у тоталитарним системима, у односу на други. Други задатак је много захтевнији, јер је много вероватније да ће интелектуалац који се запути овим путем наићи на многобројне изазове и препреке. Ризик је у том смислу много већи.

Џон Адамс [John Adams] је једном приликом изјавио: „Моћни увек мисле да имају *велику душу* и ширину погледа која им омогућује да виде више од слабих.“⁹ Чомски каже је уважавање те велике душе постао уобичајени став интелектуалне елите, која сматра да је она управо та која би требало да држи полуге власти. Као последица овог става могуће је разликовати *две врсте интелектуалаца*: интелектуалце технократе или интелектуалци наклоњени политици, који су одговорни, трезвени, конструктивни, и интелектуалце орјентисане ка вредностима, који чине злосрећну групацију што представља тзв. претњу демократији јер се упушта у омаловажавање лидера, изазивање власти и демаскирању успостављених институција.¹⁰

Интелектуалци морају бити отворена ума и владати терминима којима се користи званична „политички коректна“ реторика. Један од таквих израза који се веома често користе јесте „безбедносна претња“, који, према Чомском, покрива све оно што може на било који начин да угрози америчке улагаче.¹¹ Други веома чест израз који се користи јесте

7 Исто, стр. 10.

8 Noam Chomsky, *Radical priorities*, Edited by C. P. Otero, Expanded Third Edition, AK Press, Edinburg, London, Oakland, 2003, стр. 15.

9 Ноам Чомски, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Беокиња, Београд, 2009, стр. 214.

10 Исто, 2009, стр. 214.

11 Ноам Чомски, *Година 501 – конквиста се наставља*, Светови, Нови Сад, 1998, стр. 50.

„прагматичност“. За овај израз Чомски каже да он у случају Сједињених Држава „значи *радити по нашој вољи*, а у случају других значи да они *раде по нашој вољи*“.¹²

Карлос Отеро [*Carlos Otero*] истиче да се Чомски одликује „независним умом задивљујућих способности“.¹³ Независни ум мора бити способан да се отргне од званичних доктрина и да критички сагледа стварност. Он нарочито значај Чомског види у његовој способности да доводи у питање домаће и стране интелектуалне стандарде који ствари узимају здраво за готово у великом броју научних дисциплина, а зарад остваривања некакве добити. Моћ државне пропаганде се не сме никако занемарити, чак и када се ради и о најотворенијим друштвима. Чомски нарочито скреће пажњу да су тоталитарни системи много неефикасни када се ради о контроли мишљења у односу на средства која су на располагању у демократским системима.¹⁴ То је у неку руку и логично јер су демократска друштва принуђена да развијају таква средства да би одржала контролу, она се не могу отворено, попут тоталитарних система, служити силом.

Отеро указује на то да је, када се ради о Чомскијевом односу према науци и интелектуалцима, могуће увидети да се у његовим радовима могу приметити две главне, међусобно повезане, теме: „Једна је да су интелектуалци веома често тежили да усвоје гледиште које је у складу са државном влашћу, друга је допринос америчке интелигенције реконструкцији империјалне идеологије и рестаурацији државних догми да би обезбедили пасивност и послушност ’ћутљиве већине’“.¹⁵ У том смислу је разумљива Чомскијева теза: „Насупрот широко раширеном веровању и доктринама произведених од стране саме интелигенције, чињеница је да је највећи број интелектуалаца одувек тежио потчињености и послушности једној или другој држави – углавном својој, иако они који су наклоњени туђој држави природно привлаче

12 Исто, стр. 50.

13 Noam Chomsky, *Radical priorities*, Edited by C. P. Otero, Expanded Third Edition, AK Press, Edinburg, London, Oakland, 2003, стр. 9.

14 Исто, стр. 9.

15 Исто, стр. 20.

много више пажње, док се послушност према својој држави готово узима као норма.¹⁶

Роберт Мекчесни [Robert W. McChesney] указује да се највећи значај Чомскога види у томе што је образовао велики број људи о томе да демократија представља камен темељац сваког посткапиталистичког друштва за које вреди живети и борити се.¹⁷ „У исто време он је демонстрирао апсурдност изједначавања капитализма и демократије, али и мишљења да ће капиталистичка друштва, чак и у најбољим околностима, отворити приступ информацијама и одлучивању ван уског круга контролисаних могућности.“¹⁸ Чомски изричито наглашава да је немогуће истовремено залагати се за партиципативну демократију и „славити“ капитализам или било које друго класно подељено друштво. Неолиберализам у великој мери делује у смеру ограничавања политичких права и моћи већине грађана.

Коментаришући један цитат Џорџа Орвела [George Orwell] Чомски даје једно веома интересно поређење којима се истиче значај свакодневне критичке анализе без које је бављење интелектуалним послом бесмислено: „Циркуски пси скачу када кротилац удари бичем по земљи, али стварно истрениран пас направиће салто кад бича нема.“¹⁹ Чомски каже да Орвел као да је имао овим на уму интелектуалце који се сматрају „добро истренираним“ онда када спонтано поступају по налозима интересних сила, а да при том нису ни свесни онога што раде, већ су, напротив, уверени да раде један поштен и предан посао. Суштина посла којим се интелектуалци баве повлачи једну специфичну обавезу коју они морају да испуне: „*Одговорност интелектуалаца јесте да говоре истину и обелодане лаже.*“²⁰

16 Исто, стр. 20.

17 Noam Chomsky, *Profit over People – Neoliberalism and Global Order*, Seven Stories Press, New York, Toronto, London, 1999, стр. 12.

18 Исто, стр. 12.

19 Дејвид Барсамиан, Ноам Чомски, *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад, 2006, стр. 92.

20 Дејвид Барсамиан, Ноам Чомски, *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад, 2006, стр. 5.

НОАМ ЧОМСКИ И НЕОИМПЕРИЈАЛНИ КОНЦЕПТ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ

Ноам Чомски истиче да је свет једно веома компликовано место, јер „све што посматраш, без обзира је ли то молекула или друштво, можеш да сагледаш на више начина и добићеш различите одговоре, у зависности од тога који начин посматрања одабереш“.²¹ Ово је уобичајени проблем који се јавља у науци, при чему су када се ради о друштву и о друштвеним односима проблеми још компликованији, јер су друштвени односи умногоме сложенији, а самим тим и нејаснији. Суочен са овим проблемом „мораш пронаћи одговарајућу перспективу из које ћеш посматрати ствари и надати се да ћеш, у најбољем случају, ухватити барем један значајан аспект те комплексне стварности“, али и онда ти „преостаје да се надаш да је ту реч о важном аспекту“.²²

Овај велики мислилац у својој чувеној анализи под насловом „Humanitarian Imperialism: The New Doctrine of Imperial Right“ укратко образлаже „нове стандарде“ и „доктрину хуманитарног империјализма“ у савременим међународним односима, која је у ствари прерађени предговор књизи „Humanitarian Imperialism Using Human Rights to Sell War“ Жана Брикмонта [Jean Bricmont], белгијског теоретичара. Овај рад је значајан и због тога што, може се рећи, представља једну сажету анализу најважнијих питања којима Ноам Чомски показује праву природу процеса глобализације и новог светског поретка. Један његов значајан део је посвећен НАТО агресији на Југославију, експлоатисању Латинске Америке, терору на Хаитију, злочинима у Источном Тимору... Чомски на овим, али и на многим другим примерима, демонстрира неоимперијалан концепт глобализације на делу на чијем се челу налазе Сједињене Америчке Државе.

Крај Хладног рата је са собом донео и одређене потешкоће Сједињеним Америчким Државама, јер се пред њима наметнуо једна нови проблем „требало је пронаћи новог не-

21 Исто, стр. 34.

22 Исто, стр. 34.

пријатеља“. Наиме, Хладни рат је служио, према Чомскоме, као оправдање за остваривање неоимперијалних циљева. То је уједно и разлог због чега ће се овај проблем наћи у овом делу као предмет наше анализе. Такође, Латинска Америка, Источни Тимор, Косово и Метохија, Азија, Блиски исток, то су само неке од тема које ћемо поменути, а које на најбољи могући начин илуструју Чомскијево виђење природе процеса глобализације и њеног неоимперијалног концепта. Појмови „хуманитарне интервенције“ и „одговорност за заштиту“ су постали нови стандарди у међународним односима. Међутим, примери којима ћемо се овде бавити сасвим лепо развјавају племенитост „новог светског стандарда“. Наиме, „то да узрок НАТО бомбардовања није био *положај косовских Албанаца* било је и до тада јасно из великог броја извештаја западних докумената. Међутим, занимљиво је чути са највишег нивоа да је реални узрок бомбардовања то што је Југославија била једина препрека да се у Европи реализује политички и економски програм Клинтонове [William Jefferson „Bill“ Clinton] администрације и његових савезника. Сувишно је говорити о томе да је ово важно откриће такође било искључено из канонског описивања онога што се догађало“.²³

Чомски сматра да је крај миленијума обележило „разметљиво хвалисање“ Сједињених Америчких Држава које је надмашило своје претходнике у „задивљеним вођама идеалистичког новог света који су чврсто одлучиле да окончају нехуманост, вођама које су први пут у историји посвећени моралним начелима и вредностима“²⁴. Крај миленијума представља „време нових просветитеља“, време „добронамерности“ у коме се „цивилизоване земље“ под вођством САД руководе „алтруизмом и моралним вредностима“.²⁵ Оваква слика света звучи готово идеално, нашта нарочито указује Чомски, јер иако би оваква слика света донела многа олакшања и задовољства, да би смо је заиста прихватили морали би да занемаримо велики број „тврдоглавих чињеница“.

Да ли су многобројне интервенције које су обележиле нови светски поредак извршене у циљу борбе за опстанак или

23 Noam Chomsky, “Humanitarian Imperialism: The New Doctrine of Imperial Right”, *Monthly Review*, September, 2008.

24 Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 65.

25 Исто, стр. 65.

остваривање хегемоније на глобалној светској сцени представља дилему коју Ноам Чомски разрешава на један једноставан начин. Према њему, довољно је бити отвореног ума да би сами увидели да је данас на снази неомиперијални концепт глобализације где се „други“ проглашавају непријатељима, а „наше“ интервенције „праведним и демократским“. Погледајмо један упоредни приказ који даје Ноам Чомски у свом делу „Империјалне амбиције“ на коме демонстрира како се за исти догађај, може тврдити да представља злочин, али истовремено, ако би се тај исти/или слични догађај десио негде другде, онда би се за њега могло тврдити да представља борбу за ослобођење: „Сећамо ли се руских напада на Грозни у Чеченији 1999. године? Грозни је град приближно исте величине као Фалуца са око три до четири стотине хиљада људи. Толико је бомбардован да је претворен у прашину. Али, када ми то исто учинимо у Фалуци, то је ослобођење.“²⁶ Овде Чомски, пре свега, мисли на један од првих напада америчке војске усмерених на заузимање Фалуце, који је био усмерен на Општу болницу. Разлог који је том приликом био наведен је да је та болница била „центар пропаганде против савезничких снага зато што је претеривала у изјавама о броју настрадалих цивила“.²⁷ Подсетимо се да *Женевска конвенција* јасно наводи да „медицинско и религиозно особље мора бити поштовано и заштићено и да му треба пружати сву расположиву помоћ“, као и да „лекарске екипе и медицински транспорт не смеју бити мета напада“.²⁸ Догађаји у Фалуци представљају велико кршење Женевске конвенције. „У нападу на Општу болницу у Фалуци, пацијенти су избачени из кревета и заједно са лекарима приморани да легну на под са лисицама на рукама.“²⁹ Овај догађај сведочи о томе како бити велики значи бити „једнакији“ од других и како на глобалној светској сцени велики и моћни воде главну реч док су мали и немоћни принуђени да се руководе старим стоичким начелом роба Епиктета *sustine et abstine*.

26 Ноам Чомски, *Империјалне амбиције – разговори о свету после 9/11 – интервју са Дејвидом Барсмианом*, Рубикон, Нови Сад, Беокиња, Београд, 2009, стр. 101.

27 Исто, стр. 100-101.

28 Исто, стр. 101.

29 Исто, стр. 101.

Други светски рат је означио прекретницу у односима Сједињених Америчких Држава и остатка света. Наиме, Други светски рат је на неки начин допринео брзом развоју САД који им је касније омогућио заузимање доминантне позиције у свету. И док је већина европских земаља била у потпуности разорена и ослабљена, Сједињене Америчке Државе су оствариле огромну добит и производња у њима је порасла више него троструко.³⁰ Сједињене Америчке Државе су и пре Другог светског рата биле међу водећим индустријализованим земљама света. Међутим, након Другог светског рата САД су дошле у ту ситуацију да поседују готово 50% светског богатства.³¹

Чомски наглашава да су шефови Планског одељења Стејт Департамента још 1948. године указивали да, уколико Сједињене Државе желе да задрже доминантну позицију по питању свог богатства, не треба причати о нејасним и нестварним објектима као што су људска права, подизање животног стандарда и демократизација, већ да се мора радити на „концептима чисте моћи“ неометани идеалистичким слоганима који се тичу алтруизма и добробити целог света.³² Уколико погледамо 1997. годину можемо видети да је она рекордна по допремању америчког оружја у Турску.³³ Те године је Турска примила више оружја него за време трајања целокупног хладног рата, које је коришћено у борбама против Курда. Турска је тада, ако се изузму Египат и Израел постала водећи прималац наоружања, при чему је 80% укупне опреме стизало из Вашингтона.³⁴ Колумбија је те исте године, такође, имала рекордни пораст пријема наоружања које је за две године са 50 милиона скочило на 290 милиона, да би се на даље само наставио тренд овог расла, да би 1999. године простигла и Турску.³⁵ У Турској је до 1997. године протерано на милионе људи из опустошених курдских крајева, десетине хиљада је побијено, док организације за људска права

30 Ноам Чомски, *Шта то (у ствари) хоће Америка*, Чигоја, 1999, стр. 13.

31 Исто, стр. 13.

32 Ноам Чомски, *Година 501 – конквиста се наставља*, Светови, Нови Сад, 1998, стр. 43-44.

33 Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 66

34 Исто, стр. 66.

35 Исто, стр. 66.

у Колумбији процењују да је до 1999. године протерано 2,7 милиона људи, при чему овај тренд бележи само раст тако да је само у првих девет месеци 2002. године протерано преко 350.000 људи.³⁶ Дакле, са једне стране имамо „велике просветитеље који се руководе моралним вредностима и алтруизмом“, док, са друге стране, имамо области обележене насиљем, које представљају главне примаоце војне помоћи ових великих просветитеља.

Логика односа између Севера и Југа се огледа у томе што је Југу додељена услужна улога, при чему „он треба да обезбеђује природна богатства, јевтину радну снагу, тржиште, прилике за инвестирање и, у последње време, да увози загађеност“.³⁷

Самјуел Хантингтон [Samuel Phillips Huntington] је 1999. године у часопису *Форин аферс* написао да док САД редовно проглашавају неке земље *отпадничким државама*, у очима многих земаља управо су САД постале отпадничка суперсила, највећа појединачна спољна претња њиховим друштвима. Време униполарног света је, према Хантингтону, прошло и време је да Сједињене Америчке Државе то увиде. Велики број нација, чак и оних савезничких, је увидео непријатељство САД. Вашингтон више нема куд него да увиди да је данас велика сила, али не и једина.³⁸

*
* * *

За процес глобализације се оправдано може рећи да поседује *Јанусово лице*, еманципаторско и поробљивачко. То је процес коме треба прићи критички и који треба искористити, али не и идеологизовати и злоупотребити, при чему треба правити разлику између *неолибералног концепта глобализације*, који је антагонистички и униполаран, и *мултиполарног модела глобализације*, који је еманципаторски и демократски. Неолиберализам у великој мери ствара социјалне неједнакости које онемогућавају остваривање демокра-

36 Исто, стр. 67.

37 Ноам Чомски, *Година 501 – конквиста се наставља*, Светови, Нови Сад, 1998, стр. 43.

38 Samuel Phillips Huntington, „The Lonely Superpower“, *Foreign Affairs*, March/April 1999, доступно на <http://www.foreignaffairs.com/articles/54797/samuel-p-huntington/the-lonely-superpower>

тије. Велике корпорације у таквом друштву имају прилике и могућности да утичу на политичке процесе путем финансирања. Ноам Чомски истиче да су велике корпорације дале готово *свету ауру* основним вредностима неолиберализма због чега оне у својим настојањима ретко наилазе на отпор. Он сматра да су демократија, људска права и економске доктрине *инструменти моћи који се примењују зарад експлоатације*. Ови идеали су добри све док гарантују да ће прави људи од тога имати користи, у супротном правила игре се мењају, при чему *САД теже да формирају тзв. демократију одозго која ставља традиционалне изворе моћи – углавном корпорације и њихове сараднике – под ефикасну контролу*. Формална демократија која представља непремостиву препреку за остваривање демократских права је на снази. Том приликом, Чомски указује, речи добијају два значења, једно је оно које се налази у речницима, а друго је оно које је у том тренутку од користи великим силама. Основна максима овог новог светског поретка јесте да би *богати људи требало да владају њиме*, при чему његово стварање представља процес који својим природном током иде ка глобализацији економије и *залаже се за интересе транснационалних корпорација и финансијских институција, које управљају међународном економијом*. Неолиберализам се, међутим, у сусрету са светском економском кризом нашао на *стакленим ногама*.

Али би, према Чомскоме, такође, било погрешно закључити да су изгледи за будућност потпуно мрачни. Једна од позитивних ствари која се десила јесте да је дошло до развоја културе људских права међу широким народним масама. Овај тренд је нарочито био јак шездесетих година XX века. „У савременој историји било је значајних примера напретка на подручју људских права и демократских механизма контроле над појединим секторима живота.“³⁹ Овај напредак су према њему наметнуле народне масе разним методама, од којих је најчешћа активно залагање. „Штетне последице пројекта економске глобализације довеле су до масовних протеста и активизма на југу, а њима су се касније придружили и велики сектори богатих индустријских друштава, па је тако постало неупоредиво теже тек тако прелазити преко њих.“⁴⁰

39 Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 293.

40 Исто, стр. 293.

ЛИТЕРАТУРА

- Барсамиан Дејвид, Чомски Ноам, *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад, 2006.
- Edgley Alison, *The Social and Political Thought of Noam Chomsky*, Routledge, London and New Yourk, 2000.
- Huntington Phillips Samuel, „The Lonely Superpower”, *Foreign Affairs*, March/April 1999, доступно на <http://www.foreignaffairs.com/articles/54797/samuel-p-huntington/the-lonely-superpower>
- Healy V. David, *Class in America: An Encyclopedia* (edited by Robert E. Weir), Greenwood Press, Westport, Volumes 1-3, 2007.
- Chomsky Noam, *Profit over People – Neoliberalism and Global Order*, Seven Stories Press, New York, Toronto, London, 1999.
- Chomsky Noam, *Radical priorities*, Edited by C. P. Otero, Expanded Third Edition, AK Press, Edinburg, London, Oakland, 2003.
- Chomsky Noam, „Humanitarian Imperialism: The New Doctrine of Imperial Right”, *Monthly Review*, September, 2008.
- Чомски Ноам, *Година 501 – конквиста се наставља*, Светови, Нови Сад, 1998.
- Чомски Ноам, *Имperiјалне амбиције – разговори о свету после 9/11 – интервјуи са Дејвидом Барсамианом*, Рубикон, Нови Сад, Беокига, Београд, 2009.
- Чомски Ноам, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Беокига, Београд, 2009.
- Чомски Ноам, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008.
- Чомски Ноам, *Шта то (у ствари) хоће Америка*, Чигоја, 1999.

*Misa Stojadinovic
Danilo Sukovic*

**NOAM CHOMSKY AND NEO-IMPERIAL
AMBITIONS OF GREAT POWERS AT
THE BEGINNING OF XXI CENTURY**

Resume

Globalization represents a complex process filled with contradictions that changes its structure and the dynamics of contemporary society on day to day basis. This process shows its Janus face daily by which it influences the fate of contemporary societies of the world. The neoliberal concept of globalization and its asymmetric showing in modernity unfortunately completely pushed back its emancipating role. One of the most important intellectuals who deal with this issue is by all means Noam Chomsky whose life and work marked the larger part of the 20th century as well as the beginning of the 21st century. This magnificent fighter for the peace cause and the democracy is a good example that the pen the most powerful weapon of all. In his works he fearlessly fights against the war and the neoliberal globalization concept mostly criticizing even today the practical side of USA's foreign policy. This fierce opponent of the "robbing capitalism" considers it an inappropriate system for a modern society because it cannot enable the need for the people's self-fulfillment.

Noam Chomsky is one of the most quoted and most translated intellectuals of today. In his works he remarkably uses the interdisciplinary approach where it is highly difficult to separate their importance to some scientific disciplines and put them in certain ideological and political term. It is correct to say that the large part of his approach concerns politic science but it is also true that that approach cannot just come down to that.

Noam Chomsky in his works deals with the following topics: connection between modern capitalism and neo-imperialism or the concept and the strategy of the internal and global development (where the profit is over people) and the aggressive

foreign policy; he points to the connection between neo-liberalism and globalism as the new world order; he deals with the problem of asymmetric globalization, the production of poverty and societies social inequalities; he deliberates on the media and the democracy in the divisions of symbolic powers in the era of globalization; he points out the importance of anti-globalist and alter-globalist movements in the struggle for a more just society, humane and free world; he points to the consequences of asymmetric globalization and its influence to promotion of war as the means for achieving world hegemony; he points out the importance of creating responsible intellectuals and their role who are according to him the conscience and consciousness of the nation.

Key words: Noam Chomsky, neo-imperial concept of globalization, neoliberalism, "responsibility of intellectuals"

Овај рад је примљен 29. јануара 2014. године а прихваћен за штампу на састанку редакције 23. априла 2014. године.